

DATUM	13-7-2020
AAN	Commissie BEM
VAN	Hans Oosters, wnd portefeuillehouder Cultuur en Erfgoed
DOORKIESNUMMER	5484
ONDERWERP	Uitleg toepassing codes cultuur, n.a.v. vragen van Forum voor Democratie

Aanleiding

Op 3 juni 2020 is het Statenvoorstel Cultuur- en erfgoedprogramma 2020-2023 'Voor Jong en Altijd' vastgesteld door PS. Bij de bespreking heeft Forum voor Democratie vragen gesteld over de invulling van de Code Diversiteit en Inclusie. De gedeputeerde heeft toen toegezegd om u op korte termijn nader te informeren over de wijze waarop het college van GS het begrip 'inclusiviteit' opvat en toepast.

In dit memo wordt toegelicht welke drie codes er zijn en waar de codes voor staan, met hierbij de nadruk op de Code Diversiteit en Inclusie.

Vervolgens wordt besproken hoe de provincie binnen het Cultuur- en Erfgoedbeleid invulling geeft aan inclusie en wat er van de door de provincie gesubsidieerde partnerinstellingen en festivals wordt verwacht met betrekking tot het toepassen van de codes.

Inleiding: drie culturele codes

De afgelopen jaren zijn er drie codes opgesteld voor en door de culturele en creatieve sector. De Governance Code Cultuur gaat over goed bestuur en toezicht, de Fair Practice Code gaat over een gezonde arbeidsmarkt en de Code Diversiteit & Inclusiviteit gaat over een sector die tot in haar vezels divers en inclusief denkt en handelt. Op Rijksniveau is aan de BIS-aanvragers als voorwaarde gesteld dat ze deze codes toepassen én uitleggen hoe ze er in de praktijk mee omgaan. De provincie volgt deze lijn voor de festivals en partnerinstellingen.

Governance Code Cultuur

De Governance Code Cultuur is een instrument om beter toezicht en bestuur op de culturele sector te bewerkstelligen. De Code gaat over het gehele besturingsproces van een organisatie: beleid, besluitvorming, uitvoering, toezicht en verantwoording. De Code helpt bestuurders en toezichthouders bewust te reflecteren aan de hand van vragen als: 'Hoe doen we het eigenlijk?', 'Waarom doen we het zo?' en 'Wanneer doen we het goed?'. Het gaat er niet om alle regels af te vinken, maar of er sprake is van bewust handelen. De Code bestaat uit acht principes, waarvoor geldt 'pas toe én leg uit'. De principes zijn ruim gesteld, maar ook verplichtend. Ze moeten gevolgd worden en omdat ze ruim geformuleerd zijn, vraagt dit om een toelichting hoe de organisatie deze heeft toegepast. Hierover wordt verantwoording afgelegd in het jaarverslag en op de website van de organisatie. In deze Code is het besturingsmodel met een raad van toezicht het uitgangspunt voor alle principes en aanbevelingen.

Fair Practice Code

De Fair Practice Code is een gedragscode voor culturele ondernemers, bedoeld om de arbeidsmarktpositie van werkenden in de culturele en creatieve sector te verbeteren. De Code is een handvat om met elkaar in gesprek te gaan, op basis van vijf kernwaarden: solidariteit, diversiteit, vertrouwen, duurzaamheid en transparantie. De code nodigt uit tot kritische reflectie en biedt een handreiking voor hoe de sector samen tot een toekomstbestendige arbeidsmarkt en beroepspraktijk komt. Het uitgangspunt is Fair Pay, Fair Share en Fare Chain. Dat wil zeggen dat iedereen onder eerlijke omstandigheden werkt en tegen een redelijke vergoeding. Dat ieder bewust is van zijn plek in de keten, verantwoordelijkheid neemt en solidair is met andere werkenden in het veld.

Code Diversiteit & Inclusie

De Code Diversiteit & Inclusie is een gedragscode van, voor en door de Nederlandse culturele en creatieve sector over diversiteit en inclusie. De code is een instrument van zelfregulering. Het doel van de code is dat de culturele en creatieve sector de brede diversiteit van de Nederlandse samenleving representeert. Een

basisvereiste is dat de sector gelijkwaardig toegankelijk is voor iedereen: als maker, producent, werkende en publiek.

De code bestaat uit vijf principes¹ voor het adequaat vormgeven en bevorderen van diversiteit en inclusie. De principes zijn uitgewerkt in stappen. Het is geen afvinklijst, door het zetten van de stappen, wordt de code toegepast ('pas toe en leg uit'). In jaarverslagen en andere publieke communicatie legt de sector verantwoording af door aan te geven welke stappen er wel en (nog) niet worden gezet. Overheden die de code willen gebruiken bij de toekenning van subsidies, zien toe op de naleving van het principe 'pas toe en leg uit'. De aanpak en verantwoording daarover door de organisatie geven aanleiding voor een terugkerend gesprek over de bevordering van diversiteit en inclusie. Afrekenen op basis van metingen doet geen recht aan de geest van de code.

Op welke wijze geeft de provincie invulling aan inclusiviteit?

Iedereen moet deel kunnen nemen en toegang hebben tot cultuur en erfgoed, ongeacht leeftijd, culturele achtergrond, inkomen en woonplaats. Inclusiviteit is een verbindend principe, een uitgangspunt voor alle cultuuruitingen. Het aanbod moet aansluiten bij de wensen van diverse bevolkingsgroepen. Makers en medewerkers van culturele organisaties moeten even divers zijn als de inwoners van de regio. In de hele regio is op dit vlak vooruitgang te boeken. De code Diversiteit & Inclusie is hierbij een onderdeel van het beleid. Het is een middel, geen doel op zich. De code hangt samen met de bredere inzet op inclusie.

Vanuit het cultuur- en erfgoedbeleid stimuleren wij een inclusieve samenleving en dragen we bij aan de ontwikkeling van inwoners. Dit komt terug in allerlei aspecten van het beleid. Met cultuur- en erfgoededucatie bereiken we via Kunst Centraal en Landschap Erfgoed Utrecht leerlingen door de hele provincie, ongeacht herkomst.

De bibliotheek is een laagdrempelige, waardevrije plek voor iedereen. De 'maatschappelijke bibliotheek' helpt bijvoorbeeld burgers op weg met de digitale overheid, helpt werkzoekenden in samenwerking met het UWV en zet breed in op het verminderen van (digitale) laaggeletterdheid, onder meer via taalhuizen.

Ook zetten we in op deskundigheidsbevordering van de cultuur- en erfgoedsector, waarbij diversiteit en inclusiviteit een aandachtspunt is. Zo ondersteunen we het programma Leiderschap in Cultuur Utrecht (LinC Utrecht), een eenjarig leerprogramma voor professionals uit de culturele sector, die werkzaam zijn binnen de provincie Utrecht en willen groeien in hun leiderschap. Het onderwerp diversiteit & inclusie is t.a.v. de werving van deelnemers en in het inhoudelijke programma een focuspunt.

Vanuit de samenwerking binnen de Stedelijke Regio Utrecht (SRU) zijn afspraken gemaakt over de inzet op diversiteit en inclusie. De (wijk)cultuurhuizen, jongerencultuurhuizen en dorpshuizen weten dwars door alle bevolkingslagen heen mensen te bereiken. Net als festivals en publieksevenementen zoals de Culturele Zondagen en Gluren bij de Buren. .

In de stad Utrecht is in 2017 PACT Utrecht opgericht, een netwerkorganisatie van culturele instellingen die zich beijveren op het gebied van inclusiviteit en diversiteit. De komende periode zetten we in op een verbreding van PACT Utrecht naar de regio en het organiseren van kennisdeling over diversiteit en inclusie.

Toepassen van de codes door gesubsidieerde instellingen

Het toepassen van de Governance Code Cultuur is een verplichting voor alle partnerorganisaties en festivals. Sinds 2016 moeten de instellingen in hun beleidsplannen aangeven hoe zij de principes van goed bestuur en toezicht borgen. Wij monitoren op het toepassen van de code

Ook moeten de instellingen de Code Diversiteit en Inclusie onderschrijven en in hun beleidsplannen doelstellingen opnemen en aangeven hoe ze dit in praktijk zullen brengen. Dit is een voorwaarde om voor subsidie in aanmerking te komen.

Wij vragen aan de festivals om een visie op de implementatie van alle drie de codes. De Fair Practice Code is een toetsingscriterium bij de beoordeling van de aanvraag. Dit betekent dat festivalorganisaties deze code moeten onderschrijven en een visie inclusief implementatieplan moet beschrijven in de aanvraag.

De aanvragen van de festivals zijn recent beoordeeld door een externe adviescommissie. Hierover wordt u binnenkort uitgebreider geïnformeerd. Hierbij is ook getoetst op het onderschrijven en toepassen van de codes.

De conclusie is dat de commissie een groeiend bewustzijn van het belang van diversiteit in het publiek en het programma ziet, maar dat bij de meeste organisaties concrete ambities nog ontbreken. *"De commissie concludeert dat festivals weliswaar aandacht hebben voor de toepassing van de codes maar deze nog niet op het gewenste niveau naleven. De commissie onderstreept het belang om de codes na te leven op een manier die passend is bij het specifieke profiel van een festival."* (bron: advies Adviescommissie Festivals 2021-2024).

¹ De vijf principes van de code Diversiteit & Inclusie:

1 Je weet waar je staat ten aanzien van diversiteit en inclusie.

2 Je integreert diversiteit en inclusie in je visie.

3 Je creëert draagvlak binnen je organisatie voor het naleven van de code.

4 Je stelt een plan van aanpak op, gericht op continue verbetering.

5 Je monitort en evalueert naleving van de code en je legt er verantwoording over af.

Op basis van de beleidsplannen gaan wij in gesprek met de partnerinstellingen en festivals. Indien instellingen geen uitleg geven over het toepassen van de codes, en/of de codes niet kunnen of willen onderschrijven, onderzoeken wij gezamenlijk waar de weerstand of onmogelijkheid zit. Wij maken in de subsidiebeschikking concrete afspraken over op het toepassen van de codes. Wij monitoren het toepassen van de codes aan de hand van gesprekken, maar ook via (zelf)evaluaties. Op collectief niveau stimuleren we het toepassen van de codes via onderzoek en ontwikkeling. Het kost veel energie om de codes te implementeren. Daarom is er wel een nadrukkelijke inspanningsverplichting (inclusief monitoring en kennisdeling) voor de Fair Practice Code en de Code Diversiteit & Inclusie, maar geen resultaatsverplichting. Pas toe en leg uit: de instellingen moeten de codes uitwerken in plannen, maar worden er in deze periode nog niet op afgerekend. Tussentijds zullen we monitoren hoe de codes worden toegepast, ook zetten we in op kennisdeling en onderzoek, waar mogelijk in samenwerking met het Utrechts Festival Overleg en landelijke organisaties. We sluiten hierbij aan op het advies van de Raad van Cultuur. We werken toe naar het verplicht toepassen van de codes vanaf 2024/2025.